

Πιθανώς ἐκ τοῦ συνων. γαργαλιδομ(μ)άτης καθ' ἀπλολογίαν (γαργλιδομ(μ)άτης) καὶ ἀντιμετάθεσιν (γαρδιλομάτης). Οἱ μετὰ διπλοῦ μ τύποι ἔχουν ὡς β' συνθετ. τὸν τύπ. ὁμμάτιν, δι' ὃ βλ. μάτι. Ὁ τύπ. γαρδελομάτης κατὰ παρετυμολογίαν ἴσως πρὸς τὸ γαρδέλι, παρ' ὃ καὶ σγαρδέλι. Πβ. γαρδιλώνω.

Ὁ ἔχων τοὺς βολβούς τῶν ὀφθαλμῶν μεγάλους καὶ προεξέχοντας τῶν κογχῶν ἐνθ' ἄν.: Τὸ γορδιλομάτη χάζιν 'κὶ φτάω (δὲν χωνεύω τὸν γουρλομάτην) Πόντ. (Οἶν.) Αὐτὸς ὁ γαρδελομάτης με κοιτάζει μέσα 'ς τὰ μάτια Πελοπν. (Καρυόπ.) "Εναι γαρδελομάτα κ' ἔχει καὶ μεγάλη μύτη Πελοπν. (Κίτ.) Συνών. γαργαλομάτης, γαργαλιδομμάτης, γαριδομάτης, γουρλομάτης.

γαρδίλωμαν τό, Πόντ. (Κερασ. Σταυρ. Χαλδ.) γορδίλωμαν Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ. Οἶν.)

Ἐκ τοῦ ρ. γαρδιλώνω, παρ' ὃ καὶ γορδιλώνω. Ἡ ὑπέμετρος διαστολὴ τῶν ὀφθαλμῶν ἐνθ' ἄν.

γαρδιλώνω Πόντ. (Κερασ. Σταυρ. Χαλδ.) γαρδελώνω Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) γορδιλώνω Πόντ. (Ἀμισ. Κοτύωρ. Οἶν.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. γαρδίλης, παρ' ὃ καὶ γορδίλης. Ὁ τύπ. γαρδελώνω κατ' ἐπίδρασιν τοῦ γαρδελομάτης, ἡ διὰ τὸ παρακείμενον ὕγρον.

Ἀνοίγω ὑπερβολικὰ τοὺς ὀφθαλμούς ἐνθ' ἄν.: Ἐγαρδίλωσεν τ' ὁμμάτῃ τ' καὶ τερεῖ Ποντ. (Χαλδ.) Ἐγαρδίλωσεν τ' ὁμμάτῃ τ', θὰ ἐφουρκίουντον (φουρκίωμα = πνίγομαι) Πόντ. (Σταυρ.) Ἐγορδίλωσεν τὰ μάτια του κ' ἐντράνεινε (ἐγούρλωσε τὰ μάτια του καὶ ἔβλεπε) Πόντ. (Οἶν.) Γαρδελώνει τὸ μάτι του σὰν γίδα Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) Συνών. γαργαλώνω, γαρδαλώνω, γουρλώνω. Καὶ ἀμετβ. ἐπὶ ὀφθαλμῶν, διαστέλλομαι ὑπερβολικὰ Πελοπν. (Κίτ. Μάν.): Ἀπὸ τὸ φόβο ἐγαρδελώσασιν τὰ μάτια του. Ἐγαρδελώσασιν τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ 'μετό. Στέκεται με γαρδελωμένα τὰ μάτια.

γάρδος ὁ, Πελοπν. (Ἀργολ. Λιγούρ. κ.ά.) — Λεξ. Βλαστ. 293 γαρδός Στερελλ. (Ἀμφ. Ἀράχ. κ.ά.) Θηλ. γαρτὴ Σκῦρ.

Ἡ λ. παλαιὰ ἀσφαλῶς, ὡς δεικνύει τὸ σύνθ. περιγάρδι-περιγάρτι (ἐν Χρον. τοῦ Μορέως κ. ἐν μεταγν. ἔγγρ.) = περιφραγμένον κηπάριον. Ὑπὸ τύπ. γάρδος = φράκτης, φραγμός, ἐν χρυσοβούλλῳ τοῦ ἡγεμόνος Ἀλ. Ὑψηλάντου τοῦ ἔτους 1775. Πιθανῶς ἐκ τοῦ Φραγκ. *gar do* = κῆπος. Πβ. καὶ Ἀλβαν. *gárd*-καὶ Κουτσοβλαχ. *gárd* = φράκτης. Ἡ μετάθεσις τοῦ τόνου εἰς τοὺς τύπ. γαρδός-γαρτὴ κατὰ τινὰ ἀναλογίαν πρὸς συνών. ἢ παράλληλα.

1) Ἡ περὶ τὸν κορμὸν δένδρου σχηματιζομένη δι' ἀνασκαφῆς κυκλικὴ κοιλότης πρὸς συγκέντρωσιν ὀμβρίων ἢ πηγαιῶν ὑδάτων ἀναγκαίων διὰ τὸν πλήρη ποτισμὸν τοῦ Πελοπν. (Ἀργολ. Λιγούρ. κ.ά.) — Λεξ. Βλαστ. 293: Γιόμισε ὁ γάρδος νερό, δὲ θέλει ἄλλο Ἀργολ. Μαράθηκε ἡ ἐλιά, ἤθελε νὰ φτειάξωμε γάρδο ἀπὸ καιρὸ γιὰ νὰ μαζέψῃ νερό Λιγούρ. 2) Ὁ διὰ τὴν ἐμφύτευσιν νέων ἐλαίων ἢ κλημάτων ἀνοιγόμενος μικρὸς στρογγύλος λάκκος Στερελλ. (Ἀμφ. Ἀράχ. κ.ά.): "Αἴψι βαθιὰ τοῦ γαρδὸ γιὰ νὰ ριζοσπιάδ' τοῦ κλήμα Ἀράχ. 3) Θηλ. εἶδος «βελονιάς» (βλ. βελονιά 3), χρησιμοποιουμένης

εἰς κεντήματα, ἰδίᾳ εἰς τὸ περίγραμμα τῆς ὅλης παραστάσεως τοῦ κεντήματος καὶ ἐν συνδυασμῷ με «σταυροβελονιά» Σκῦρ.: Κάνουμε μονὴ γαρτὴ τσαὶ διπλὴ γαρτὴ. "Αλλ' ἡ γαρτὴ τσαὶ ἄλλ' ἡ γερτὴ (ἐνν. βελονιά).

γαρδούμα ἡ, Ζάκ. Πελοπν. (Κλουτσινοχ. Σουδεν.) ἄρδουμα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) γαρδούμπα Ἀθῆν. Εὐβ. (Αἰδηψ. Χαλκ. κ.ά.) Πελοπν. (Ἀρκαδ. κ.ά.) Στερελλ. (Τριχων. κ.ά.) κ.ά. γαρδούνα Πελοπν. (Κορών. Κυπαρισσ. Ὀλυμπ.) γαῖδουμα Ζάκ. (Πλεμοναρ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι, παρ' ὃ καὶ γαρδούμι καὶ γαρδούνι, κατὰ τύπ. μεγεθυντικόν.

Τὸ μεγαλύτερον κάπως τοῦ συνήθους γαρδούμι ἢ καὶ ἀπλῶς τὸ γαρδούμι, ὃ ἰδ. ἐνθ' ἄν.: Ἐκαναν γλέντι τρικούβεργο γαρδούμπες, σπληνάντερα, σκωτάκια, μαριδίτσες... Ἀθῆν. κ.ά. Ἐχομε σπληνάντερο καὶ γαρδούμπες με γιοματάρι καλὸ ἔρχεσαι; Εὐβ. (Αἰδηψ.) κ.ά. Ὅτι νὰ 'ναι κανένα ἄρδουμι μεγάλο, βορεῖ νὰ ποῦμε ἐτῶς: καμένες ἄρδουμες! Νάξ. (Ἀπύρανθ.) || Παροιμ. φρ. Τσῆ Ἀναλήψεως, κονμπάρε, νὰ φᾶμε μιὰ γαρδούμα (ἐπὶ τῶν ἀορίστως ὑποσχομένων ἢ διαρκῶς ἀναβαλλόντων ὑπεσχημένην δεξιῶσιν) Ζάκ. Ἡ λ. καὶ ὡς παρων. ὑπὸ τύπ. Γαρδούμας (πιθανῶς διὰ τὴν πρὸς τὸ ἔδεσμα προτίμησιν) Ζάκ.

γαρδουμάκι τό, ἀμάρτ. ἄρδουμάκι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι καὶ τῆς ὑποκορ. καταλ. -άκι.

Τὸ μικρότερον τοῦ συνήθους γαρδούμι, ὃ ἰδ.: Τὰ ἄρδουμάκια δὲν ἔχουνε πάχος, εἰν' ὅλον ἀδεράκι. Τῷ μικρῷ ζωδοβόλῳ 'ναι τὰ ἄρδουμάκια καλὰ ὁ καλύτερος μεζές.

γαρδουμάρα ἡ, ἀμάρτ. ἄρδουμάρα Νάξ. (Ἀπύρανθ.) Ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμα καὶ τῆς μεγεθυντ. καταλ. -άρα, δι' ἣν ἰδ. -αρος.

Ἡ μεγαλυτέρα τοῦ συνήθους, εἰς πάχος ἢ μῆκος, γαρδούμα, ὃ ἰδ.: Ἡκουα κ' ἐὼ ἄρδουμάκια, κ' εὐτὰ εἶναι κατὶ ἄρδουμάρες... φόβος, τρόμος!

γαρδούμι τό, Θήρ. Κέρκ. Κρήτ. Νάξ. (Φιλότ. κ.ά.) Χίος — Λεξ. Βάιγ. Λάουνδ. Μπριγκ. Βλαστ. 277 γαρδούμι Εὐβ. (Αἰδηψ. κ.ά.) γαρδούμι Πάρ. γαρδούμι Ἀμοργ. γαρδούμι Κῶς σγαρδούμι Θήρ. Σάμ. (Μαρχαθόκ.) ἄρδουμι Νάξ. (Ἀπύρανθ.) βαρδούμι Νάξ. (Φιλότ.) οὐαρδούμι Νάξ. (Φιλότ.) γαρδούμι Πελοπν. (Λακων. Μεσσ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ Βυζαντ. γαρδούμιον, ὃ ἐκ τοῦ Λατιν. *caldumen*. Πβ. Ἡσυχ.: «κόλλιξ' τὸ γαρδούμιον» καὶ Δουκ. ἐν λ. γαρδούμιον. Βλ. G. Meyer, Neugr. Stud. IV, 22. Κ. Ἀμαντ., Ἀθηνᾶ 23 (1911), 487. Διὰ τὴν τροπὴν τοῦ μ εἰς μπ (b) εἰς τὸν τύπ. γαρδούμι (γαρδούμι), βλ. Φ. Κουκουλ., Ἀθηνᾶ 49 (1939), 118. Β. Φάβ., αὐτόθ. 52 (1948), 273. Ὁ τύπ. γαρδούμι ἐκ τοῦ πληθ. γαρδούμια > γαρδούμνια > γαρδούνια. Ὁ τύπ. σγαρδούμι (ἐκ προσθήκης ἀρκτικού σ) καὶ παρὰ Σομ.

1) Ἐδεσμα παρασκευαζόμενον ἐκ τῶν λεπτῶν ἐντέρων ἀμνῶν, ἐρίφων, προβάτων καὶ αἰγῶν, ἅτινα πλύνονται ἐπιμελῶς, κόπτονται εἰς τεμάχια, τυλίσσονται δίκην βοστρύχων μετὰ τεμαχίων τοῦ ἐπίπλου ἢ καὶ τοῦ ἥπατος, τῶν πνευμόνων, τοῦ σπληνός ἢ τοῦ στομάχου τῶν σφα-

γίων (ἀναλόγως τῶν διαθεσίμων ὑλικῶν, τῆς κατὰ τόπον συνηθείας καὶ τῶν προσωπικῶν ὀρέξεων) καὶ μαγειρεύονται καρυκευόμενα διὰ πιπέρεως καὶ ἄλλων ἡδυσμάτων ἐνθ' ἂν.: *Νὰ πλύνης τὰ ἄδερα, νὰ τὰ φτειάσῃς γαρδούμια* Θήρ. κ.ά. *Τὰ 'αρδούμια τὰ κάνουνε βραστά, τηγανητά, ψηστά μὲ τοὶ πατάτες...* Νάξ. ('Απύρανθ.) *Τὰ βαρδούμια 'ναι ἀξύγι κι ἄδερα τυλιμένα* Νάξ. (Φιλότη.) Συνών. γαρδούμα, κοτσίδα, πλεξούδα, τυλιχτό, χορδή. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Χίος (Καρδάμ.) β) Μεταφ., ἐν τῇ φρ. *κάνω γαρδούμια* = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι πρὸς τινα κατόπιν ἐριδος Νάξ. ('Απύρανθ.): *Τρέχα, 'γὰ θὰ κάμουνε 'αρδούμια οἱ θνατέρεις, τσακώνομαι πάλι*. Συνών. φρ. *γίνομαι μαλλιά-κουβάρια*.

γαρδουμιάζω ἀμάρτ. 'αρδουμιάζω Νάξ. ('Απύρανθ.) βαρδουμιάζω Νάξ. (Φιλότη.) οὐαρδουμιάζω Νάξ. (Φιλότη.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι, παρ' ὃ καὶ 'αρδούμι καὶ βαρδούμι.

1) Ἐνεργ., παρασκευάζω γαρδούμια ἐκ τῶν ἐντέρων καὶ τῶν σπλάγχνων σφαγέντος ζώου ἐνθ' ἂν.: 'αρδουμιάζω λέμε ὅτι νὰ κάνουμε 'αρδούμια: 'αρδούμιασέ τα δὰ μάνι-μάνι 'ιατὶ βιάζομαι, θέλω νὰ φύω 'Απύρανθ. Σφάξε το μάνι-μάνι τὸ ζῶ καὶ οὐαρδούμιασέ το νὰ φᾶμε γάενα βαρδούμι Φιλότη. 2) Μέσ. μεταφ., ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι πρὸς τινα 'Απύρανθ.: 'αρδουμιάζομαι πάλι, σκοτώνομαι ὅπου νὰ 'ναι θὰ φᾶμε 'αρδούμια. 'Εδίαγκα καὶ τὸ εἶδα νὰ 'αρδουμιάζομαι. β) Κόπτομαι διαμαρτυρούμενος, διαμαρτύρομαι ἐντόνως κατὰ προσαπτομένης κατηγορίας αὐτόθ.: 'αρδουμιάζεται πὼς δὲν ἔχει εἶδηση.

γαρδούμιασμα τό, ἀμάρτ. 'αρδούμιασμα Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ ρ. γαρδουμιάζω.

'Η παρασκευὴ γαρδουμιῶν: *Μὲ τὸ 'αρδούμιασμα 'ίνησαν ἐτσὰ τὰ χέρια μου*.

γαρδουμιασμός ὁ, ἀμάρτ. 'αρδουμιασμός Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ ρ. γαρδουμιάζω.

1) Τὸ γαρδούμιασμα, ὃ ἰδ.: 'Σ τὸ 'αρδουμιασμό πὺν θὰ τὰ 'αρδουμιάσω, θὰ πῆσω 'να, νὰ δὲ φάω. 2) Μεταφ., ἡ συμπλοκὴ μεταξὺ προσώπων ἐρίζοντων: 'αρδουμιασμός πάλι 'ίνεται εἰδὰ 'χουνε κι ὅλο 'αρδουμιασμένοι, ὅλο τσακωμένοι 'ναι;

γαρδουμολόγος ὁ, ἀμάρτ. γαρδουμολόος Πελοπν. (Κλουτσιοχ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδούμα καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -λόγος, περὶ ἧς βλ. Γ. Χατζιδ., 'Αθηνᾶ 22 (1910), 284.

'Ο εἰδικὸς ἢ ὁ ἀσχολούμενος ἀπλῶς εἰς τὴν παρασκευὴν γαρδουμιῶν.

γαρδουμωτός ἐπίθ. ἀμάρτ. γαρδουμωτός Πελοπν. (Κορών.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γαρδούμα, παρ' ὃ καὶ γαρδούνα, καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -ωτός.

'Ο διὰ τὴν παρασκευὴν γαρδούμας κατάλληλος (ἐπὶ ἐντέρων σφαγίου): *Μὲ τὰ γαρδουμωτὰ ἄντερα τοῦ γουρουνιοῦ κάνουνε τὴν ὀματιά (ὀματιά = αἱματιά).*

γαρδουμωσιὰ ἡ, Χίος (Βίλ.)

'Εκ τοῦ θέμ. τοῦ ἁορ. τοῦ ρ. *γαρδουμώρω καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -σιὰ, ἡ ἐκ τοῦ οὐσ. γαρδούμι ἀναλογικῶς πρὸς ἄλλα οὐσ. εἰς -ωσιὰ, ὅσον ἀντερωσιὰ, γεμωσιὰ, κττ.

Τὸ σύνολον τῶν διὰ τὴν παρασκευὴν γαρδουμιῶν χρησιμοποιουμένων ἐντέρων καὶ σπλάγχνων σφαγίου.

γαρέλα ἡ, Πελοπν. (Κίτ. Μάν.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γάρος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -έλα.

Τὸ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας γάλακτος ἐν δοχείῳ σχηματιζόμενον λεπτὸν στρώμα λίπους: *Μάζεφο τὴ γαρέλα ἀπὸ τὸ γάλα, ἔναι ὅλο βούτυρο. Δὲ γάνει γαρέλα τὸ γάλα, ἔναι σὰ νερό*. Συνών. κορφή, πέτσα, τσίπα. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. Γαρέλες Μάν.

γαρζόνι τό, Ζάκ. γαρζόν' Θεσσ. γαριζόνι Ζάκ.—

Δ. Δημάδ., Ζιζάν. Θεσσ. ἀγρῶν, 17.—Λεξ. Δημητρ. καριζόνι Κεφαλλ.—Χελδρ.-Μηλιερ. (Τσιτσέλη), Δημ. ὀνόμ. φυτ., 225.

Πιθανῶς ἐξ Ἑνετ. *garzon, ἀντιστοίχου τοῦ Ἰταλ. cardone = εἶδος ἀκανθώδους φυτοῦ. Πβ. Boerio, Dizion. d. Dial. Venez., ἐν λ. garzo. 'Ο τύπ. γαριζόνι δι' ἀνάπτυξιν συνοδίτου φθόγγου.

Τὸ φυτὸν «ἀσπροκέφαλος», δι' ὃ ἰδ. ἀσπροκέφαλος 4 ἐνθ' ἂν. Ἡ λ. καὶ ὡς ἐπών. ὑπὸ τύπ. Γαρζόνης Ζάκ. Καριζόνης Κεφαλλ. Πελοπν. (Μάν.) καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. 'Σ τοῦ Καριζόνη Πελοπν. (Μάν.).

γαριὰ ἡ, Εὐβ. ('Ακρ. κ.ά.) Κάρπ. κ.ά. βαριά Κάρπ.

'αριὰ Κάρπ. Κάσ.

'Εκ τοῦ οὐσ. γάρος καὶ τῆς παραγωγ. καταλ. -σιὰ. Διὰ τὸν τύπ. βαριὰ, προελθόντα διὰ τροπῆς τοῦ γ εἰς β, βλ. Χ. Παντελίδ., Φωνητ., 36/37.

'Ο ρύπος τῶν ἐνδυμάτων ἐνθ' ἂν.: *Βγάλ' του πιά αὐτὸ τοῦ ροῦχου, ἔπιασι γαριὰ* Εὐβ. ('Ακρ. κ.ά.) *Νὰ βγάλῃς τίς βαριές τῶ ρουχῶ Κάρπ*. Συνών. γαριωμάδα, γαριωματιά, λέρεα, λερωμάδα, λερωματιά. Πβ. καὶ γάρος 4. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τύπ. Γαριές Κάρπ.

γαριάζω ἄνδρ. Ἰων. (Κρήν. Μαγνησ. Σμύρν.)

Κύθν. Μύκ. Πελοπν. (Κορινθ. Μάν. Πάν. κ.ά.) Ρόδ. Σῦρ. Χίος — Κ. Παρορ., Κόκκιν. τράγ., 167 — Λεξ. Περιδ. Μπριγκ. Μ'Εγκυκλ. Ἐλευθερουδ. Βλαστ. 328 Πρω. Δημητρ. γαριάζου Εὐβ. ('Ακρ. Ψαχν. κ.ά.) Σκυρ. Τήν. κ.ά. γα'ρ'άζου Πελοπν. (Κίτ. Μάν.) γαριάτζω Σίφν. σγαριάζω Πελοπν. (Λακων.) 'αριάζω Νάξ. ('Απύρανθ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γάρος ἢ γαριὰ. 'Ο τύπ. σγαριάζω διὰ προσθήκης ἀρκτικοῦ σ.

1) Μετβ., κηλιδῶν, ρυπαίνω (ἐπὶ ἐνδυμάτων κυρίως) ἐνθ' ἂν.: *Πρόσεξε μὴ μοῦ γαριάσῃς τὰ ροῦχα* Τήν. *Ἰφτεῖν' ξινουπλέν', μὰ τὰ γαριάζ' τὰ ροῦχα αὐτόθ'.* *Ἀφουρμὴ τὰ 'πλυνε τὰ π'κάμ'σα, ἀλλὰ τὰ γάριασι χειρότερα* Εὐβ. ('Ακρ.) *Τὸ γάριασες τὸ ἄσπρο μου μισοφόρι τσαὶ θέλει ξαναπλύσιμο* Ἄνδρ. *Καὶ ἀμετβ., κηλιδοῦμαι, ρυπαίνομαι (ἐπὶ ἐνδυμάτων καὶ ὑφασμάτων γενικῶς, ρυπαινομένων ἔνεκα μακρᾶς χρήσεως ἢ ἄλλης αἰτίας, ἰδιαίτερος δὲ ἔνεκα ἀτελοῦς ἢ κακῆς πλύσεως)* ἐνθ' ἂν.: *Γάριασε τὸ σεντόνι, μὲ οὐλο τὸ πλύσιμο* Ἰων. (Σμύρν.) *Ἐνα π'κάμ'σου φουρεῖ χρόνου-χρον' κῆς, γάριασι πάν' τ'* Εὐβ. ('Ακρ. κ.ά.) *Ἀμα δὲ δὰ τριβ'ς καλὰ τὰ ροῦχα μὲ τοῦ χέρ'*

